Esimene peatükk

Esmapilgul meenutas kohver mingit vanast filmist pärit asja. Suur tugevdatud nurkadega, lai sang kinnitatud roostes metallneetidega. See lebas kitkutud lumimarjapõõsaste vahel, niiske maapind oli naha värvi rikkunud ning Tondheimi ja Hannoveri hotelli meenutavad kleebised lahti leotanud.

Isikuvastaste kuritegude osakonna uurija Anette Werner ajas end sirgu ja vaatas küngast Østre Anlægi mänguplatsi juures. Künkatipul oli lagendik ja sellel pink, mis oli pööratud üksiku puu poole, mis taevas madalalt rippuvate pilvede taustal välja joonistus. Mänguväljaku lapsed tavaliselt siia üles ei tulnud. Siin istusid tihtilugu inimesed, kes jätsid endast maha süstlaid ja kondoome ja nende ligi oli parem mitte sattuda.

Lagendikul seisis juhtivuurija, kes helistas kohtuekspertiisi tehnikutele ja kohtuarstile. Ta kõrvad olid õlgade vahele tõmmatud ja villane mantel tekitas seljale küüru. Künka mõlemalt poolt viisid kivitrepid nõlvast alla, need olid nüüd piiratud triibulise turvalindiga, mis tuules laperdas. Kaugema trepi juures pidasid vahti kaks noort konstaablit, kes olid abi kutsunud.

Anette pöördus uuesti kohvri poole, lükkas tilkuva oksa eemale ja kükitas võsas teise noore politseiniku kõrvale. Nätske muld

põõsaste vahel paljastas ümbritsevate puude juured, okstel tilbendasid kollased lehed.

„Kes selle leidis?“ Anette oleks peaaegu tasakaalu kaotanud ja haaras konstaablil õlast.

„Krebsi kooli esimene klass. Nad mängivad vahetunni ajal siin väljakul, ja eksisid siia üles, ehkki nad seda tegelikult ei tohi. Kohver oli mullaga kaetud, aga üks nurk paistis välja.“ Noor politseinik osutas kohvri paremale ülanurgale.

„Rebane võib-olla?“

„Tõenäoliselt. Lapsed kutsusid õpetaja, keda hais pani halba aimama ja ta helistas 112.“

Hais. Anette hingas sisse märja mulla ja sügisekõdu lõhna. Langenud lehed olid juba mullaks saamas ja seeni aina kasvas. Novembrilõhnade alt oli tunda roiskunud liha lääget hõngu.

„Kui me kohale jõudsime, eemaldasime mulla ettevaatlikult kohvri ümbert, kavatsusega see avada, aga …“ Noor konstaabel köhatas ebakindlalt. „Sellest kui ma siin Kopenhaagenis kooli lõpetasin, ei ole kuigi palju aega, ja laiba lõhna nii kiiresti ei unusta.“

Anette heitis ta poole pilgu. „Nii et seda ei ole avatud?“

„Me ainult kergitasime kaant, siis helistasime teile.“

„Suurepärane.“

Mänguväljakult kostis lapsehüüe. Konstaabel liigatas ärevalt. „Me ei ole jõudnud ala korralikult sisse piirata, me olime ainult kahekesi, enne kui te tulite.“

„No pagan, ma kuulen kombekate krabinat, nad on meile nii lähedal.“ Anette võttis taskust paari latekskindaid ja tõmbas kätte. Tema tütar Gudrun oli just saanud uue talvekombe, kaheaastase suuruses, taevasinise, valgete pilvedega. Tüdruku kuldsed lokid jäid luku vahele kinni iga kord, kui ta seda tingimata ise kinni tõmmata tahtis. Praegu olid Gudrun, kombekas ja Svend sõitnud nädalaks puhkusele Svendi õe juurde Kertemindesse. Igatsus nende järele haaras Anettet kohe, kui auto mööda tänavat minema veeres.

„Ma teen kohvri korraks lahti, et päris kindel olla, lihtsalt et me masinavärki ilmaasjata käima ei lükkaks.“

„No ei ole mitte mingit kahtlust,“ protesteeris konstaabel ja pühkis käeseljaga tilkuvat nina.

Anette libistas käed kohvri kaaneserva alla ja tundis sõrmeotstes näpistust. Veel ei olnud külmakraade, isegi mitte öösel, aga õhk oli raske sellest iseloomulikust Taani niiskusest, mis talvel üdini tungib ning käed ja jalad halvab.

Kohvrihinged naksusid, ja ta kuulis konstaablit enda kõrval õhku ahmimas. Avatud kohvris oli laip. Nahk oli pruunikaslilla, täis valgeid ketendavaid laike, ja Anettel kulus sekund aega, et selles inimkuju ära tunda. Kehal oli ainult üks käsi ja üks jalg. Pea oli pressitud ühte nurka ja risti läbi lõigatud.

Ta tõstis vaistlikult pilgu laibalt üles. Taevas pea kohal oli hall ja õhk tihedalt täis peenikesi väikseid veepärleid, hais oli lämmatav. Noore konstaabli kurgust kostis öögatus. Anette kiirustas kaant sulgema, enne kui mees oksendama hakkas.

*

„Mullast oled sa võetud …“ Pastor torkas oma labida hunnikusse ja heitis mulla ettevaatlikult valgele kirstule, kohendades samal ajal teise käe nimetissõrmega prille ninal ülespoole. „Mullaks pead sa saama. Mullast pead sa jälle üles tõusma.“

Väike kogudus haua ümber seisis uduvihmas liikumatult ja jälgis rituaali. Jeppe Kørner pani käe Esther Laurenti ümber ja tundis, kuidas naise habras keha mantliriide all värises. Jeppe käsi ta õla ümber oli ikka veel kirstu kandmisest hell. Jeppe libistas pilgu üle teiste matuseliste ja imestas, et siin lapsi ei olnud. Lisaks Estherile ja temale endale oli siin vaid paar vana kolleegi ja eakat tuttavat. Puudu oli kolm last ning kes teab kui palju lapse- ja lapselapselapsi. Palju aastaid tagasi inetus lahutuses eemale

tõugatud, leppimine igaveseks tulemata jäänud. Isegi mitte viimseks hüvastijätuks.

Gregers ei olnud maailma sügavat jälge jätnud.

Pastor luges issameie ja õnnistuse ning Jeppe tundis, kuidas kurgus nöörib. Temas oli mingi kurbus, nii Gregersi kui ka iseenda tähtsusetuse pärast, meie kõigi helveskerge olemise pärast selles ilmas. Arstid olid mehel avastanud kopsuvähi kevadel ja ravist loobunud, kui käes oli südasuvi. Nüüd seisid nad siin talve künnisel ja matsid Gregers Hermanseni, pensionil trükkalit, Estheri korterikaaslast ja kolme lapse isa.

Esther oli tema eest hoolitsenud kuni päris lõpuni ja suutnud hoida teda kodus, nii et ta ei pidanud hospiitsi minema. Jeppel ei jagunud fantaasiat kujutlemakski, kui raske see pidi olema, aga ta pani tähele, et naise ennegi õbluke kuju oli muutunud veelgi väiksemaks, ja nägi, et hennakarva juustesse oli halli juurde tekkinud.

Jeesus, meie eel käi sa eluteel,

Siis su järel viibimata käime ilma kõikumata …

Salgakese hääled kõlasid hauakivide vahel hapralt. Jeppe varbad peentes kingades olid tuimad, kui nad kätt surusid ja laiali läksid. Esther jõudis kõndida vaid paar meetrit, siis pöördus Jeppe poole. Jeppe põimis käed ta ümber ja laskis tal oma rinna najal nutta, kuni naine rahunes.

Nad läksid lähima kalmistuvärava poole, kõrvuti mööda asfalteeritud radu küpresside ja kiviinglite vahel.

„Kas peielauda ei olegi?“

Esther raputas pead. „Ma helistasin Jakobile, ta vanemale pojale, aga *perekond loobub osa võtmast.* Ja Gregersi vanu kolleege ma ei tunne, nii et mul ei olnud seda kellelegi korraldada.“

„Kas siin Tagensvejl ei ole mõnda kohvikut? Ma kostitan sind.“ Jeppe naeratas Estherile.

Estheri riietus oli kirev nagu alati, sinine villane mantel ja oranž siidpluus, aga nägu oli hall.

„Me võime ka lihtsalt ühe kohvi võtta, just seda, mis meile parajasti ära kulub.“

„Mulle kuluks vist ära klaas veini, ehkki aeg on varajane.“

„Siis seda võtamegi.“

Kohvikus oli kõrge lagi, suured valgusküllased aknad avanesid tänava poole ja tihedasti paiknevate marmorlaudade vahel olid Viini toolid. Kui unine ettekandja välja arvata, oli ruum tühi. Nad istusid akna alla. Ettekandja ajas end sirgu ja hakkas menüüsid otsima.

„Ma ei ole vist kusagil istumas käinudki pärast seda, kui Gregers haigeks jäi. Ja nüüd …“

Jeppe pidi äärepealt ütlema midagi sellist, et elu läheb edasi, aga sai sõnasabast kinni. Viimane asi, mida leinajal vaja, on meeldetuletus, et maailm rühib vankumatult edasi, nende õnnetusest välja tegemata.

Ettekandja pani menüü lauale ja asus päevarooga tutvustama. Jeppe katkestas teda.

„Me võtame kõigepealt pudeli punast majaveini ja vett. Pärastpoole võib-olla vaatame lõunasööki.“ Jeppe laskis ettekandjal baarileti taha kaduda, enne kui Estheri käe võttis. „Sul oli arvatavasti väga raske teda üksi hooldada.“

Esther naeratas. „Sotsiaaltöötaja käis iga päev, nii et ma sain pause pidada. Gregersil oli raskem kui minul. Niimoodi teiste abist sõltuda.“

„Aga ikkagi …“

„Tead, mis raske oli?“ Estheri pilk eksles tänava poole ja tagasi. „Kui enam lootust ei olnud. Pärast seda tomograafiat Herlevis, kus oli näha, et metastaasid on ajus ja et küsimus on vaid nädalates. Ma arvan, et seni jaksasin ma päris hästi võidelda ja Gregersi tuju üleval hoida, siis ka, kui ta ei suutnud ei magada ega süüa. Aga see tomograafia murdis meid mõlemaid. Kuidas end püsti hoida, kui paranemislootust ei ole?“

Metallkork keerati maha. Ettekandja valas nende klaasidesse veini, pani pudeli kolksatusega lauale ja kiirustas minema, enne kui nad jõudsid talle meelde tuletada ununenud vett.

Jeppe otsis taskust lehe ibuprofeeni ja võttis kaks tabletti diskreetselt sisse sõõmu leige keskpärase veiniga. Estheril ei paistnud selle vastu midagi olevat.

„Tegelikult oleme ju kõik surelikud," ütles Jeppe kobamisi.

„Jah, aga me *usume*, et oleme surematud. See kannab meid läbi kõigest mõttetust: et me mingil moel usume, et just nimelt meid surm ei taba. Niipea kui lõpptähtaeg on käes, muutub elu täiesti absurdseks. Eriti siis kui on valud."

Viimaste sõnade juures ta hääl väratas.

„Kas tal olid kõvad valud?"

Esther võttis sõõmu ja pani klaasi hoolikalt käest, nagu kardaks ta, et viskab selle minema, kui ette ei vaata.

„Räägime millestki muust, Jeppe. Habe sobib sulle väga hästi."

„Arvad?" Jeppe puudutas mõtlikult harjumatut näokarvastikku. „Eks see ole rohkem laiskusest. Ma ei ole kunagi varem sel kasvada lasknud."

Esther keeras pea viltu. „Ütle, kas see puhkus mõjub sulle hästi?"

„Jah, ma arvan küll … Esialgu ei tunne ma puudust ei politseist ega Kopenhaagenist."

Jeppe mõtiskles, kas see on tegelikult tõsi. Ta oli ajapikku harjunud sama vastust andma ilma pikemalt mõtlemata. Maikuust saadik oli tema kui isikuvastaste kuritegude osakonna uurija olnud palgata puhkusel, lisaks oli ta augustis üürinud oma korteri kenale vanemale abielupaarile, kes saatis talle korrapäraselt sõnumeid, kui väga nad naudivad linnaelu ja vaadet üle Nyhavni.

„Aga metsamees? Kas see pole … Tundub lihtsalt drastiline samm ühe võimeka uurija jaoks, minna niimoodi saarele puid langetama armuvalu pärast. Peaaegu veidi …"

„Nagu klišee? Võib-olla küll. See oli mu ema ettepanek, ta tunneb selle metsandusettevõtja naabrit, muidu poleks see mulle kunagi pähe tulnud. Aga kui oled asjadest väsinud, siis ei aita miski paremini kui raske kehaline töö, et omaenda peast välja pääseda. Pealegi makstakse selle eest head raha, nii et pärast jagub ringireisimiseks. Ja see on ju kõigest ajutine."

Esther rüüpas sõõmu veini ja vaatas pahaselt liginevat klaasipõhja. „Kas sa oled Saraga mingit ühendust pidanud?"

„Ei …" Jeppe tahtis selgitada, aga tundis, et Sara nimi tegi ikka veel suus haiget. „Üleüldse olen ma kontakte kolleegidega vähemaks võtnud. Mul ei ole vaja teada, mis selles uues superpolitseimajas toimub."

„Sara oli vist midagi enamat kui kolleeg?"

„Hmm." Jeppe valas Estherile veini juurde. Tema enda klaas oli veel täis. „Kas sa ikka tuled pärastlõunal saarele kaasa? Ma lähen poole viiese praamiga."

Esther noogutas.

„Tuleta mulle meelde, mida sa seal teha kavatsed?" Jeppe keeras pudelile korgi peale ja lükkas eemale.

„Mäletad, ma töötasin kevadel ühe biograafia kallal? Margrethe Dybris, auhinnatud antropoloog ja teatud ringkondades omamoodi legend. Ta võttis tegelikult mõni aasta tagasi ise minuga ühendust ühe ühise ülikoolikolleegi kaudu ja tema huvi võttis mu lausa põlvist nõrgaks. Kahjuks jooksis meie kontakt liiva, ma ei tea õieti, miks, ja siis ta suri, enne kui ma jõudsin temaga kohtuda. Aga ma kujutan, et ta soovis, et just nimelt mina tema biograafia kirja paneksin."

Esther naeratas ja näis nüüd rahulikum, laup oli siledam ja silmanurkades vähem pinevust. „Margrethe uuris surmarituaale maailma eri paigus ja oli üks feminismi teerajajaid. Ta jäi vallaliseks, ehkki tal oli mitmeid *sõpru*, adopteeris üksi kaks last ja asus 1970ndatel Bornholmile elama, aga suri kaks aastat tagasi. Ma

olen pidanud kirjavahetust tema täiskasvanud tütrega ja rääkinud, et tulen sinna tema Bølshavni maja vaatama."

„Kas on tark seda just praegu teha?"

Esther kehitas üht õlga kõrva poole ja lasi selle siis otsustamatult allapoole langeda. „Gregersi lapsed tulevad homme tema tuba tühjendama. Mul ei ole erilist tahtmist sellel ajal kodus olla."

„Arusaadav." Jeppe vaatas kella. „Mul on linnas tegemist, aga ma võin sulle kell kaks koju järele tulla?"

„Väga hea, aitäh, see sobib suurepäraselt. Ma lihtsalt pakin asjad kokku ja jätan Dóxa ülemise naabri juurde, kes on lubanud tema eest hoolitseda sellel ajal, kui ma ära olen. Ega nagunii üle nädala ei lähe."

Ettekandja ilmus laua äärde kausitäie vaniljesaiakestega. Neist õhkas ahjusooja lõhna. „Palun. Kokk proovib jõuluküpsetistega kätt. Paistab nii, nagu oleks teil veidi maiustamist vaja."

Ta pani kausi lauale ja kadus jälle. Kodune sooja saia lõhn kerkis ja levis ruumis, Jeppe võttis ühe saiakese ja naeratas üle laua. Esther ei vastanud ta pilgule.

Teine peatükk

„Ütle mulle veel kord, mida me ootame?“

Anette sikutas ärritatult kummi, mis sinist kilemütsi ta juuste ümber hoidis. Tema ees laual lebas nahkkohver pooliku inimlaibaga, mis ootas lahkamist. Ere lamp pani laiba tumedalaigulise naha hõõguma nagu söe kustunud lõkkes.

Teisel pool lauda seisis kriminalist J. H. Clausen peegelkaameraga, millega ta oli teinud juba vähemasti sada pilti, ja tema kõrval professor Nyboe, kohtupatoloog, kes oli just lõpetanud nahalt proovide võtmise ja saatis Anettele nüüd üle näomaski ärritunud pilgu.

„Nagu öeldud, tuleb lahkunult võtta sõrmejäljed, enne kui saame laiba välja tõsta ja uurimist jätkata,“ ütles ta. „Sõrmejäljetehnikud on peagi siin. Nii see on, kui me lahkame kohe, siis on tamp taga. Tavaliselt lahkaksime ju alles järgmisel päeval.“

„Millest see au?“ Anette vaatas varjamatult kella.

„Mulle homme hästi ei sobi,“ vastas Nyboe ja tõmbas maski lõua alla, „mul ja mu naisel on hõbepulmad ja kuuskümmend viis külalist tuleb hommikusöögile.“

„Palju õnne!“

„Aitäh.“

Anette vaatas kohvrisse, kärsitult pihtahakkamist oodates. Oma kümneaastase uurija-aja jooksul oli ta näinud erinevaid kehaosi ja tükeldamist palju kordi, aga poolikut inimest ei olnud ta kunagi varem näha saanud. Ja pealegi juurdluses, mida ta ise juhtima pidi.

„Mis see valge on?“

„See punsunud osa?“ Nyboe osutas laiba reiele. „Nahk on tainjaks muutunud. Roiskumisest, niiskusest ja temperatuurikõikumisest. Surnu on ilmselt selles kohvris olnud pikemat aega. Mitte niikaua, et kogu liha läinud oleks, aga mitu nädalat, võib-olla isegi mitu kuud.“

Laua äärde ilmus rohelise kitli ja kilemütsiga noorem mees. Ta kirtsutas nina, enne kui maski üle habemetüüka tõmbas. „Oh sa raisk, ilge lebra! Kas ma võin kohe pihta hakata?“

„Räägi korralikult!“ Nyboe vaatas sõrmejäljetehnikut rangelt. „Jah, me ootasime ainult sind. Aga ettevaatlikult, nahk on lahti!“

Sõrmejäljetehnik tõstis laiba vasaku käe üles ja hakkas sõrmi ükshaaval veeretama esmalt tindipadjal, siis üle paberi. „Kas ainult üks käsi ongi?“

„Jah, täna pääsed kergelt. Valmis?“ Nyboe astus sammukese lauale ligemale.

Sõrmejäljetehnik noogutas ja kadus ruumist. Nyboe sidus plastpõlle ette ja tõmbas kätte uued kindad.

„Tule, tõstame!“

Kohtuekspertiisi tehnik astus ligi ja üheskoos tõstsid nad pooliku laiba kohvrist lahkamislauale seliliasendisse. Kriminalist Clausen pitseeris kohvri valgesse kilesse ning asus seejärel taas fotografeerima, Nyboe mõõtis samal ajal laipa mõõdulindiga ja dikteeris tulemused diktofoni. Aeg-ajalt keeras meedik surnut, et Clausen saaks igast küljest pilti teha. Nyboe kõndis edasi-tagasi ning pomises tähelepanekuid võimalikest torkehaavadest, koljumurdudest või kuuliaukudest.

Anette hoidus paari sammu kaugusele, et mitte jalgu jääda, ja pidi kaela sirutama, et kõigest osa saada. Ehkki laiba lagunemine oli juba kaugele jõudnud ning lihased ja organid olid ammugi muutunud halliks ja lödiseks, oli kõik ikka teravalt selge nagu anatoomiaõpikus. Nägu piki ninaluud pooleks läbi lõigatud, rinnakorv lahti ja vaagen pooleks. Munandikoti riismed paljastasid, et tegu on meessooga, aga üldiselt oli nende maiste jäänuste järgi raske saada ohvrist mingit ettekujutust. Silmakoobas oli tühi ja suus hambakontsude taga oli vaid könt, mis kunagi oli olnud keel.

„Ta on seal olnud vähemalt kuus nädalat, kõige rohkem kaksteist, täpsemalt oskan öelda siis, kui oleme organeid uurinud. Aga umbes nii.“ Nyboe noogutas. „Me oleme uuringuks valmis!“

Patoloog päästis näonaha lahti väikese lõikega kõrva tagant ja avas kolju ülaosa, nii et pooliku aju sai ilma seda rohkem kahjustamata metallkaussi tõsta. Või õigemini valada. Anette kogenematule silmale paistis see voolav. Järgmiseks tõstis kohtumeedik südame, põrna ja muud elundid kehast välja ning kaalus neid metallkaalul.

„Kuidas me ta identifitseerime, kui ta sõrmejälgi registris ei ole?“ küsis Anette. „Hammaste järgi? Kas poolikust hammastikust piisab?“

„Selles asjas ei ole ma kindel, me peame uurima kohtustomatoloogidelt, kui kaugele nad röntgeni ja kompuutertomograafiaga jõuavad. Me võtame ka reieluust DNA proovi ja anname kohtugeneetikutele uurida. See võtab neil mõne päeva. Aga nagunii peab saama tulemusi ju millegagi võrrelda, et neid oleks üldse võimalik kasutada.“ Nyboe ei tõstnud rääkides nägu laiba nina kohalt, mida ta valgustas väikese ereda taskulambiga.

„Me muidugi kontrollime kadunud isikuid, viimase kolme kuu vältel kadunud mehi, et meil millegagi töötada oleks. Kas sa oskad midagi tema vanuse kohta öelda?“

Nyboe ajas end sirgu ja turtsatas. „Praegusel hetkel ei suuda ma kindlaks määrata põhiasju nagu naha- või juuksevärvi, sest lagunemine on juba kaugele edenenud. Aga üldise kehaehituse järgi arvaksin, et tegu on täiskasvanud mehega, kes ei ilmuta veel kulumise jälgi, tead küll: artriit, prolaps, puusaoperatsioon. Kolmkümmend kuni viiskümmend aastat vana on minu ettevaatlik pakkumine.“

„Pask, see eriti palju ei aita.“

„Vabandust.“ Nyboe kummardus uuesti laiba kohale ja torkis poolikut nina väikese metallpulgaga. „Seevastu on tal kenakene auk ninaseljas, mis võib viidata rohkele kokaiinitarbimisele. Seda saame sel juhul näha organites, kui need mikroskoobi alla paneme.“

Nyboe läks tehniku juurde, kes ikka veel elundeid kaalus, ning kirjutas musta ja punase vildikaga numbrid valgele tahvlile.

Anette astus laibale lähemale. Normaalsuuruses pea, tugev lõug, tavaline kehaehitus, niipalju kui ta hinnata suutis. Ainult et poolitatud.

„Millesse ta suri?“

Nyboe jättis vildika õhku pidama ja saatis talle pilgu.

„Ta saeti pooleks.“

„Jäta nüüd, Nyboe! Kas ta sellesse surigi?“

Nyboe ohkas. „Esialgu ei ole igal juhul mingeid märke muudest traumadest, aga liiga vara on midagi lõplikku öelda.“

„Oota natuke!“ Anette osutas laibale. „Kas sa tahad mulle öelda, et ta oli elus, kui pooleks saeti?“

„Jah, Werner, kardan, et tahan küll.“